

ŽENSKI SVET

GLASILO ŽENSKIH DRUŠTEV V JULIJSKI KRAJINI

Izhaja prve dni vsakega meseca. — Letna naročnina : L 14 ; polletna : L 7 ; četrtletna : L 3-50 ; pojedini zvezki : L 1-20. — Uredništvo in uprava : Trst, posta centrale, poštni predal št. 384. — Odgovorna urednica : C. E. Godinova. — Tiska „Tiskarna Edinost“ v Trstu, via San Francesco d'Assisi 20.

LETNIK I.

DECEMBER

ŠTEVILKA 12.

☼☼☼☼☼☼☼☼☼ VSEBINA 12. ŠTEVILKE : ☼☼☼☼☼☼☼☼☼

DEKLÁ GOSPODOVA. — (Marija Kmetova.)	Stran 265
IDRIJSKI RUDARJI. — Pesem. (E. Gangl.)	„ 267
OBRAZI IN DUŠE. IX. - ELIZA ORZESZKOWA. - (Dr. Ivan Prijatelj.) - Konec.	„ 268
SRBOHRVAŠKE POSLÓVICE O DECI.	Stran 270, 279
OLESJA. Á. I. Kuprin. (Iz ruščine prevela P. Hočevarjeva) Konec	Stran 271
GABRIJAN IN ŠEMBILJA. — (Dr. Ivan Lah) — Nadaljevanje	„ 278
O SOCIALNEM DELOVANJU LONDONSKE REŠEVALNE ARMADE (Ana Zupančičeva) Konec	„ 280
GOSPODINJA IN SLUŽKINJA. — (Jasna)	„ 283
MEDSEBOJNO ŽENSKO DELO ZA ZAŠČITO NAR. MANJŠIN. (Vera Albrechtova.)	„ 284
IZVESTJA: Vesele božične praznike! — Po ženskem svetu. — Kúhinja. Iz naše skrinje. — Književnost. — Razgovori.	286, 287, 288
† JOSIP STRITAR	288

UREDNIKA: PAVLA HOČEVARJEVA.

V čevljarnici FORCESSIN

Trst, pri Sv. Jakobu, via Giuseppe Caprin 5

dobite najtrpežnejše

obuvalo za moške, ženske in dečke

Specijaliteta otroškega obuvala.

Cene posebno zmerne.

Postrežba točna.

D^RETTORE d'OSVALDO

Gorica - Corso Verdi 24 (Trg. Dom)

specijalist za očesne bolezni

perfekcioniran na dunajski kliniki.

ORDINIRA OD 10 - 12 IN OD 3 - 4.

PODRUŽNICA.

Ljubljanske kredit. banke v Gorici

Corso Verdi „Trgovski Dom“

TELEFON ŠTEV. 50. ————— Brzjavni naslov: LJUBLJANSKA BANKA.

Deln. glavn. in rezerve: **CENTRALA: LJUBLJANA** Dinarjev 36 milijonov.

PODRUŽNICE: Brežice, Kranj, Metkovič, Celje, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst.

Obreduje vloge na knjižice po 4½%. Na daljšo odpoved vezane vloge po dogovoru. — Nakup in prodaja vsakovrstnega tujega denarja. — Izvršuje vse v bančno stroko spadajoče posle najkulantnejše. — Uradne ure za občinstvo od 8¼ — 12 in od 3 — 5. Ob sobotah popoldne, nedeljah in praznikih zaprto.

MIRODILNICA

v zvezi z lastno parfumerijo

E. GRAPULIN - GORICA

(nasproti ljudskemu vrtu)

Na drobno. ————— Cene brez konkurence. ————— Na debelo.

ŽENSKI SVET

Janez Šubic: MATI BOŽJA *)

Dekla Gospodova. (Marija Kmetova.)

To je Marija.

In to je Marija :

*Skromna, tiha, deviška in ponižna. V svojo notranjost zamaknjena.
In v ljubezen do svojega Sina.*

To je Marija :

Trnjeva, težka pota.

In to je Marija :

Trpljenje in ljubezen: mati.

—:—

*Še nebo je bilo mrzlo takrat. Kakor snežene zvezde so se blestele
nebeške zvezde.*

In v bornem hlevcu je porodila Marija. In v borne jasli je položila dete.

—:—

Zaradi njega je izvršil Herodež klanje otrok.

Da bi rešila svojega, je zbežala Marija z njim skozi puščavo.

Kako ji je bilo, ko je to storila?

Bolečina — ljubezen.

Slika je vzeta iz albuma „Slovenska moderna umetnost, I. del. Slikarstvo,“ ki ga je izdala Narodna Galerija v Ljubljani. Ta zbirka vsebuje v krasni reprodukciji dela najznamenitejših slovenskih slikarjev. Album toplo priporočamo ljubiteljicam umetnosti. Dobiva se po vseh knjigarnah in stane Din. 30.— (Op. ur.)

Z begajočimi očmi ga je iskala, ko je bil dvanajst let star. Med vihro vrveža ga ni zagledala. Utrujene so bile noge, onemoglo je bilo srce. Izpitate od gledanja so medlele oči. Dekla Gospodova ni tožila.

—:—

En svetel žarek: V Kani galilejski na svatbi.

„Sin, glej, vina nimajo.“

Zaprle so se tople oči v Sinove. Brezmejna ljubezen je spremljala besede.

In Sin se je sklonil nad vodo. In voda je postala vino.

In Marija je bila vesela.

To je Marija:

Pomaga po Sinu.

—:—

Mrke in težke so padale vanjo besede njenega Sina: da bo trpel in umrl. Da bo darovan kakor jagnje na žrtveniku.

Ni jih razumela, občutila je te besede. Z grozo se je zazrla vanje. Verjela jim je.

V bolešni ljubezni se je oklepala zdaj svojega Sina. V onemoglosti ga je izpustila iz svojih rok.

Dekla Gospodova ni tožila.

Ljubezen in bolečino svojo je zaprla vase.

Sklonila se je.

—:—

In se je zgodilo:

Krvave srage so lepele na kamenju: kri Sinova ga je močila.

Bedno telo njenega telesa, telo ljubezni njene, njenega otroka telo je drhtelo v bolečinah. Razbičano je bilo, s trnjem kronano.

Marija, žalostna mati, je zrla za njim, se je zazrla vanj in je obstala. Kakor šivanka se je zapičila bolest v njeno srce. Izpila bi bila te krvave kaplje, pokrila telo svojega Sina s telesom svojim. S svojimi slabotnimi rokami bi bila rada zadržala orjaške kronike.

Kako so jo pekli udarci nanj položeni!

Pa je bilo zapisano. In se je moralo izpolniti.

Dekla Gospodova ni tožila.

To je Marija:

Žalostna mati.

—:—

In žalostna mati je stala pod križem.

Mrtvaške sence so begale vseokrog. Nebo je črnelo. Marija je stala pod križem.

Na križu je drgetalo telo njenega Sina. Brezmejne muke so ga težile. Krvave kaplje so polzele po mesu, lesu navzdol; Marija je gledala nanje.

Kako so rezali meči bolečin njeno srce!

Kako so hotele roke, da bi snele s križa svojega Sina; kako so hotele roke, da bi mu otrle krvavi pot s čela; kako so hotele roke, da bi mu dale hladilne pijače; kako so hotele roke, da bi ga pritiskale na prsi in ga položile v mehko naročje.

Zaman.

„Dopolnjeno je.“

Smrt.

O žalostna mati!

—:—

To je Marija — deviška mati:

Kakor nobena je trpela, je potrpeła kakor nobena.

In kakor nobena je imela Sina, Odrešenika sveta.

In kakor nobeni — ji je Sin vstal od mrtvih.

In kakor nobena — je češčena.

To je Marija:

V tihi ponižnosti močna; močna v trpljenju; v ljubezni močna.

To je Marija:

Dekla Gospodova.

⊗ ⊗ ⊗ ⊗

IDRIJSKI RUDARJI. (E. Gangl.)

Kam bledih lic in trudnih oči
po zemlji beli?

Umerjeno korak hiti,
jeziki so onemeli.

In kjer se cesta v noč spusti,
kjer v jamo se izlije,
mož se od solnca poslovi
in kakor v grob se skrije . . .

Tam zdolaj je mraz in je zrak pekoč,
in zemlji po drobu jeklo rije,
a če odpor je premoč,
bobneč ga strel razbije —
rudar zapreke ne pozna,
k zakladu si novemu pot ravna!

Iz jame globoke
do zemlje visoke

železni korci navzgor brenčé,
rdeče kepe na solnce lete.
Kateri gigant, nenasiten igranja,
s tako igračo si čas preganja?

A v rdeči rudi se nekaj blesti,
ko na vozičkih v žrelo hili,
ki ga ogromna peč nastavlja.
In rudarja ruda proslavlja:

„Ogenj me mogočno napravlja,
ko me v živo srebro presnavlja,
saj se iz mene zlato koti . . .“

— Iz mene! — jekne rudarjeva kri . . .

Dol pa, upognjeni truda, skrbi,
črni možje . . . Vsak misli prevzet je:
k zemlji se nižamo,
zemlji se bližamo —
v zadnje edino zavetje!

⊗ ⊗ ⊗ ⊗

Obrazi in duše.

IX.

ELIZA ORZESZKOWA

(1842—1910)

Vsake usiljive tendence prost je «Cham», ta fina psihološka študija in globoka analiza dveh značajev, enega moškega, drugega ženskega. Pavel, preprost ribič z nad Niemna, ki zna spretno v caker hoditi z mrežami, a ne zna ne čitati ne pisati, se je kot vdovec oženil. Dobričina po naravi je imel nesrečo, da je dobil ženo Franko, ošabno na svoje meščansko pokolenje, vlačugo, ki ga zaradi njegove dobrote, tihega in čistega značaja imenuje «chama» (kmetavza). Ko ga žena naposled celo vara s posledicami, zanj jako bridkimi, ko ga vrže v sramoto in hoče naposled še zastrupiti, se Pavel pripravi, da bi jo nabil. A še to dela z bolestjo v srcu in z dobro vero, da bo to staro kmetiško sredstvo samo nji v korist. Risba značajev v «Chamu» živo spominja na Balzaca in tudi kompozicija v celoti ter podrobnostih lahko tekmuje z najboljšimi umetninami pisca «Človeške komedije». Roman «Nad Niemnom», najširše epično delo Orzeszkowe, podaja celo vrsto različnih tipov in značajev v zvezi z istodobnimi aktualnimi socialnimi problemi. To so poljski «očetje in sinovi», predstavljajoči borbo stare in nove generacije v poljskem šlahčiškem selskem dvorcu. Sestrična imovitega, staromodnega graščaka se trapi in duši v bolestnem ovzdušju francoskih romanov, parfumov in zdravil, hrepeni po zdravju in sili,

ne strašeč se pred delom. Vzljubivši energičnega, dasi ubogega šlahčiča, stopi ž njim v srečen zakon proti volji svojega variha. Roman «Nad Niemnom» pomeni završitev socialnih nazorov Orzeszkowe. Nekdanja navdušena propagatorica razuma in razumnega dela postane v tem romanu entuziastka socialnega in narodnega čuvstva. Demokratični njen program, spričo katerega je poprej videla v vsem zgolj ekonomično nujnost, ji postane sedaj potreba srca. Srčna zveza z ljudstvom tvori sedaj zanjo predpogoj socialnega in patriotičnega dela med narodom. Vera v široke ljudske vrste ji odpira zatvornice čudovitega lirizma, ki se pod uravnovešenim njenim peresom zliiva v diskretno, a globoko tekoče struje. Roman «Dva tečaja» je zgodba dveh duš, dveh različnih značajev. Ljubezenska opojnost ju je za hip združila, različnost natur in prepričanja pozneje stalno razdelila. Efekt je tem večji, ker polaga pisateljica zgodbo na jezik moškemu, negativnemu značaju, pripovedujočemu pretresljivo povest o dobri gospe Seweryni, katero je ljubil in cenil, a živeti in hoditi ž njo ni mogel, ker je bil on estetski sibirit, vnet samo za zabavo in luksuriozno umetnost, dočim je bila njegova sestrična in žena prevzeta od resnih dolžnosti do sebe in do ljudstva, od dolžnosti, katere je želela vršiti v korist prosvete podeželskega ljudstva ž njim ali — brez njega. Narazen gresta poti dveh duš, ki sta si pogledali na dno, ločita se brez žal-besede in sentimentalnosti. «Čarovnica» slika podobno podjetno, zdravo, svežo in delavno žensko, kakršna je Petrusia v «Dziurdziowih», ki pa se celo v mestu pretolče do sebe dostojnega mesta, premagavši vse zle posledice hudobnih in neumnih obrekovalcev. «Bene nati» predstavljajo eno najlepših povesti Orzeszkowe s svojo pisano množico tipov malega selskega plemstva in s svojimi krasnimi opisi litavske prirode, po katerih se odlikuje tudi roman «Nad Niemnom». Tu imamo zopet opraviti s «chamom», kakor zaničljivo imenujejo energičnega Jurija starši Zalusie, plemiške deklice, katera pa svojega izvoljenca kljub prepadu rodovne kaste ljubi, dokler ji ne poči srce. — V teh svojih romanih in povestih iz nižjeplemiškega in kmetiškega življenja kaže Orzeszkowa globoko spoznavanje ljudskih običajev, značajev in duš teh krogov. Pišoč o kmetih, se daje voditi zgolj svojemu realističnemu pogledu in simpatiji do bedne, pohlevne in tihe litavske vasi. Resnica ji je bolj pred očmi nego artistična lepota, katera ostaja pridržana poznejšima opisovateljema poljskega kmeta, solnčnemu Seweru in današnjemu mojstru novorealističnega poljskega romana Wladyslawu St. Reymontu...

Da bi vzbudila med svojim narodom zmisel za svoje prosvetljeno domoljubno čuvstvovanje s primerom iz davnih rimskih časov, se tudi Orzeszkowa, podobno Kraszewskemu, napisavšemu roman «Rim pod Neronom», potaplja v življenje starega Rima in piše z nekoliko utrudljivimi detajli v zanosni, ritmični prozi roman «Mirtala» (1886), zgodbo židovske junakinje, nekaj časa omahujoče med pokvarjenimi, Židom sovražnimi Rimljani in med

krepostnim, junaškim rojakom Jonatanom. Triumf vztrajnega vernika v narodno osvoboditev predstavlja historična, tragična povest iz perzijske zgodovine «Cenitelj sile» (1891) z junaškim lidijskim junakom v ospredju, sinom podjarmljenega naroda. Razočaranje nad pozitivističnim geslom o «vzhodnih trgih», prišedšim v modo v krogih nacionalno resigniranih, pridobivaških rojakov, ponazoruje povest «Avstralec» (1895), katere junak Darnowski, «avstralski» pridobivač, se duševno prerodi v grandiozni sceni v poljski cerkvi, ko odkrije v svojih prsih svoje poljsko srce, o katerem začuti, da ne napolnuje samo te cerkvice od vrha do tal, ampak da «utriplje, plameni in se druži v eno z ogromnim poljskim ljudskim srcem». Nihče se brez kazni ne more na dolgo iztrgati iz rodbinskih, prijateljskih in narodnih vezi. Prej ali slej ga pokliče nazaj hrepeneje in težka vest. Na to noto sta uglašena dva velika romana tretje in zadnje dobe literarnega delovanja Orzeszkowe: «Argonavti» (1900) ter «In pesem naj zaplaka» (1905), prvi predstavljajo zgodbo finančnika Darwida, ki je umoril v sebi vsa poljska čuvstva, obogatel ter istočasno duševno bankrotiral, drugi obsegajo povest mladega poljskega karierista, ki se je izneveril poljski nevesti in se oženil z Rusinjo, s katero je živel v izobilju, dokler ga nista zgrizla hrepeneje in domotožje. V zadnjem ciklu svojih povesti, naslovljenih «Gloria victis» (1906) in napisanih po revoluciji l. 1905., ko se je osvobodila beseda tudi v Wilni, nekdanji prestolici Muravjova-obešatelja, je postavila Orzeszkowa lep spomenik požrtvovalnim junakom ustaje iz leta 1863.

Eliza Orzeszkowa predstavlja v vsem svojem delovanju tip prosvetljene, plemenite, razumne poljske narodne gospodinje. Njena umetnost, v mladosti nekoliko retorično tendenčna, postaja v poznejših letih epično mirnejša, polna dobrega, realističnega opazovanja in plastike, a vedno takô, da ostaja didaktika njena najznačilnejša črta. Originalnost njenih idej, umetnostne invencije in kompozicije ni bujna — čuti se razločen vpliv francoske ter angleške beletristike, Tolstega in Sienkiewicza — veliko pa je bogastvo in razkošje oblek, v katere je te ideje odela ta plemenita, blaga, dobro opazujoča poljska žena, zasluga, ki jo je svoji pisateljici tudi priznal poljski narod s tem, da jo je l. 1907. počastil s svečanimi proslavami po vseh poljskih pokrajinah in ustanovil nji v čast in slavo pedagoški ženski institut v Warszawi, noseč njeno ime.

Dr. Ivan Prijatelj.

Srbohrvatske poslovice o deci.

Nije gazda ko ima volova, već je gazda ko ima sinova.

Žena bez roda — cvet bez ploda.

Deca su lekar materi.

Žene su slabe, ali su majke jake.

Što više dece, to više sreće.

Jedno dete — nijedno dete; dva deteta — pola deteta; tri deteta — tek su jedno dete!

OLESJA. A. I. KUPRIN. (Iz ruščine poslovenila P. Hočevarjeva.)

(Konec.)

Tedaj pa se je Olesje polastila zloba, strah in obup in vrgla se je na prvo svojih mučiteljic s tako močjo, da jo je podrla na tla. Hipoma je zakipela na zemlji zmes in desetina teles se je strnila v skupno kričečo maso. Olesji se je pa medtem posrečilo, da se je izmuznila iz tega kloпка in je naglo zbežala po cesti, brez robca, obleka ji je visela v cunjah, izpod katerih se je na več mestih videlo golo telo. Za njo pa je letelo kamenje psovke, grohot in zasmehovanje. Nekateri so celo drli za njo, pa so se kmalu ustavili. Olesja je bežala kakih petdeset korakov, potem se je ustavila, obrnila k pozverinjeni tolpi svoj bleđi, izpraskani in okrvavljeni obraz in kriknila tako glasno, da se je slišala vsaka njena beseda prav na trg:

„Je že dobro! . . . Še pomnili me boste. Še kesali se boste tega!“

Kakor mi je potem pripovedovala očitivka tega dogodka, je izgovorila Olesja to grožnjo s tako strasno jezo, s tako odločnim proroškim glasom, da je vsa tolpa obstala kakor na mah, toda samo za hip, kajti takoj se je zopet zaslišal nov izbruh psovk.

Ponavljam, da sem izvedel mnogo teh podrobnosti veliko pozneje. Nedostajalo mi je moči in strpljenja, da bi bil do konca poslušal pripovedovanje Miščenka. Naglo sem se domislil, da Jarmola gotovo ni imel še kdaj razsedlati konja, zato nisem rekel prestrašenemu podupravitelju niti besede, ampak šel sem hitro na dvorišče. Jarmola je res še vodil Tarančika ob plotu. Urno sem izpodbodel konja, pritegnil povodce in zdirjal v gozd po ovinku, da bi mi ne bilo treba iti zopet skozi pijano tolpo.

XIII.

Nemogoče je opisati položaj, ki sem ga občutil tekom svojega divjega dirjanja. Za nekaj minut sem pa popolnoma pozabil, kam in zakaj grem; ostajala mi je le še neprijetna zavest, da se je zgodilo nekaj nepopravljivega, grdega in strašnega — zavest, podobna težkemu praznemu strahu, ki se včasih polasti človeka v mrzlični blodnji. Obenem pa mi je neprestano tresel v glavi po taktu konjskega topota — kako je to čudno — gnjusni, razbiti glas starega godca:

Oj, pridrvela vojska turška
kot ta črna nočna megla . . .

Prišedši na ozko stezico, ki je držala naravnost k Manujlihi, sem zlezal s Tarančika, kateremu je izstopila gosta pena v obliki belih kep na onih mestih, kjer se je potil in kjer se je koža dotikala komata. Peljal sem ga za povodce. Od silne dnevne vročine in od hitre ježe mi je kri šumela v glavi, kakor da bi jo neprestano nagnetala velika sesalka.

Privezal sem konja k plotu in šel v kočo. Od začetka se mi je pozdevalo, da ni Olesje doma, in od straha me je zazeblo v prsih in v ustih. Toda za nekaj minut sem jo zagledal, ko je ležala na postelji, lica je okrenila proti steni, glavo pa zarila v blazino. Niti obrnila se ni, ko so se

glasno odprla vrata. Manujliha, ki je sedela na tleh poleg nje, se je s težavo spravila na noge in zamahnila z roko proti meni.

„Počasi! Ne ropotaj, ti prokleti!“ je žugajoče zašepetala in šla naravnost proti meni. Pogledala me je z uvelimi, mrzlimi očmi in zlobno izpregovorila:

„Kaj? Si doigral, golobček?“

„Poslušaj, mati,“ sem rekel nevoljno, „sedaj ni časa za obračunavanje in izgovarjanje. Kaj je z Olesjo?“

„Pst... tiho! Brez zavesti leži Olesja, vidiš, to je z Olesjo... Če bi ti ne bil lazil za njo, če bi ona ne bila hodila za teboj, če bi ti ne bil natvezel dekletu neumnosti, ne bilo bi vse te nesreče. In jaz, starka neumna, sem še to gledala, prizanašala... Slutilo je moje srce nesrečo... Čutilo je to gorje od onega dne, ko si ti skoro s silo vdrl k nam v kočo. Kaj? Praviš, da ji nisi ti vtepel v glavo, da naj gre v cerkev?“ se je naenkrat nagnila starka in od jeze nakremžila obraz. „Ali ne ti, škric prokleti? Nikar ne laži — in ne zavijaj z lisičjim repom, nesramnež! Kaj ti je bilo tega treba, da si jo zvalil v cerkev?“

„Nisem je vabil, mati... Dam ti svojo besedo, da je nisem. Ona sama je hotela.“

„Ah, ti nesreča moja! gorje meni!“ je z rokami vila Manujliha. „Pribežala je od tam, lica nima, vsi rokavci so raztrgani v cunje... Vsakemu verjame.... Pripoveduje, kako je to bilo, sama se pa — enkrat smeje, enkrat joče.... Legla je v posteljo.... kar naprej je jokala, potem pa, vidim, kakor da bi bila zadremala... Pa sem se, neumnica stara, razveselila: no, sem si mislila, v spanju bo vse minilo, pozabila bo. Gledam, roko je povесila, pa si mislim: treba popraviti, zatekla bo roka... Prijela sem jo, golobičico, za roko, pa je vsa žarela in sopla... To se pravi, vročica jo je prijela.... Pa je začela govoriti, neprenehoma je govorila, hitro pa žalostno tako... Samo za hip je umolknila zdaj pa zdaj. Kaj si storil ž njo?“ je vzkliknila starka z novim izbruhom obupa.

Bliskoma se je zgubančilo njeno lice v zoperno jokavo grimaso; gube so se ji raztegnile in se povесile po kotih, vse obrazne mišice so se napele in zdrznile, obrvi so se vzdignile in nabrale čelo v globoke gube, a iz oči so se nenavadno gosto usipale kakor grah debele solze. Prijela se je za glavo, uprla lakti na mizo in se začela gibati s celim telesom naprej in nazaj in vila polglasno:

„Hčerkica moja-a! Vnukinja mila-a-a! Oh, bri-i-idko je meni, gro-o-zno.“

„Ne rjovi, starka!“ sem odurno prekinil Manujliho. „Prebudila jo boš!“

Starka je umolknila, toda še vedno se je zibala sem in tja, s tistim strašnim obrazom, debele solze so ji kapale na mizo.... Tako je minulo skoro deset minut. Sedel sem poleg Manujlihe in bolešno poslušal, kako se je tam zaletavala muha v šipo ter enolično in pretrgoma brenčala.

„Babica,“ se je hipoma zaslíšal slabi, komaj slišni glas Olesje. „Babica, kdo je pri nas?“

Manujliha je žurno krevljala k postelji in zopet vzdihnila:

„Oh, vnučka moja predra-a-aga! Ah, gorje meni, sta-a-arki, hudo mi je-e-e“

Previdno in po prstih sem šel k postelji, čutil sem tisto neprijetno, krivično zavest, da sem zdrav in oduren, kar človek vedno občuti okoli bolnika.

„Jaz sem, Olesja,“ sem rekel z nizkim glasom. „Pravkar sem prijahal iz vasi Vse jutro sem bil v vasi Tebi je slabo, Olesja?“

Ni premaknila glave z blazine, iztegnila je le roko, kakor da bi kaj iskala v zraku. Razumel sem to kretnjo in vzel sem njeno vročo roko v svojo. Dve veliki modri lisi — eno nad zapestjo, drugo nad komolcem — sem zagledal na nežni beli koži.

„Golobček moj,“ je izpregovorila Olesja počasi in prav s težavo je ločila besede drugo od druge. „Rada bi . . . te pogledala . . . pa ne morem . . . Vso so me . . . pohabili . . . Pomniš . . . kako . . . ti je ugajalo moje lice? . . . Res, ti je ugajalo, dragi moj? . . . Pa tako dobro se mi je vselej zdelo . . . A sedaj ne boš hotel . . . pogledati name No, veš jaz niti nečem“

„Olesja, odpusti mi,“ sem ji zašepetal ter se naklonil do njenega ušesa. Njena razbeljena roka je krepko in dolgo stiskala mojo.

„Kaj! . . . Kaj, ti moje milo srce? . . . Ali te ni sram, da samo misliš o tem? S čim si zakrivil kaj? Vse sem jaz sama, nespametna Prav, zakaj sem lezla . . . pravzaprav? Ne, solnčece moje, ti nisi kriv“

„Olesja, dovoli mi . . . Samo prej mi obljubi, da dovoliš“

„Obljubim, golobček . . . vse, kar hočeš“

„Dovoli mi, prosim, da pošljem po zdravnika Prosim te! No, če hočeš, pa ti ni treba ničesar storiti, kar ti bo ukazal. No, samo radi mene pusti, Olesja!“

„Oh, mili moj . . . V kakšno past si me ujel! Ne, rajši mi dovoli, da ne držim svoje obljube. Tudi če bi nazadnje res bila bolna, bi vendar ne pustila zdravnika k sebi. Pa sem sedaj bolna? To mi je prišlo samo tako od straha, na večer bo minilo vse. Oh, ne, saj mi bo dala babica šmarničnega žganja ali pa mi bo skuhalo v čajniku malo malin. Zakaj bi bilo potem treba zdravnika? Sedaj, ko si prišel ti, mi je tudi precej bolje Oh, samo to mi je tako hudo: ne morem se ozreti nate niti z enim očesom, bojim se“

Z nežno silo sem ji odmaknil glavo z blazine. Lice Olesjino je kar žarelo mrzlične rdečice, temne oči so se neverjetno jarko blestele, suhe ustnice pa so nemirno drhtele. Dolge rdeče praske so bile razorale njeno čelo, lica in vrat. Temne lise je imela na sencih in pod očmi.

„Ne glej me . . . Prosim te . . . Grda sem sedaj,“ je proseče šepetala Olesja ter mi hotela zakriti oči s svojo dlanjo.

Srce moje je bilo prepolno žalosti. Pritisnil sem ustnice na Olesjino roko, ki je nepremično ležala na odeji, in sem jo začel pokrivati z dolgimi

tihimi poljubi. Tudi prej sem ji včasih poljubljal roko, pa vselej mi jo je hitro odtegnila kakor s strahom. Sedaj pa se ni protivila tej ljubezni, temveč me je z drugo prosto roko gladila po laseh.

„Veš ti vse?“ je šepetaje vprašala.

Molče sem sklonil glavo. Res, nisem vsega razumel, kar mi je pripovedoval Nikita Nazarič. Nisem hotel, da bi se bila Olesja razburjala, ko bi se spominjala jutranjega dogodka. Ko sem se pa domislil žalitev, ki jih je morala Olesja prestati, sem se hipoma razburil in polastila se me je nepremagljiva jeza.

„Oh, zakaj me ni bilo tam takrat!“ sem vzkliknil, se zravnal in stisnil pesti: „Jaz bi ... jaz bi ...“

„No, pusti ... pusti ... Ne jezi se, golobček,“ me je krotko in nežno prekinila Olesja.

Nisem mogel več pridrževati solz, ki so mi že dolgo dušile grlo in me pekle v očeh. Pritisnil sem obraz k Olesjinim plečam ter zahtel neslišno in bridko, tresoč se po vsem životu.

„Ti plakaš? Ti plakaš?“ V njenem glasu je zvenelo začudenje, nežnost in sožalje. „Mili moj ... Nehaj, nehaj ... Ne muči se, ljubček moj ... Meni je tako lepo pri tebi. Ne bova jokala sedaj, ko sva skupaj. Daj, da vsaj poslednje dni preživiva veselo, da se nama ne bo tako težko ločiti.“

Ostrmel sem in vzdignil glavo. Nejasna slutnja mi je počasi začela stiskati srce.

„Poslednje dni, Olesja? Zakaj — poslednje! Zakaj se je nama treba ločiti?“

Olesja je zaprla oči in molčala nekaj sekund. „Trebaja je, da se posloviva, Vanječka,“ je odločno izpregovorila. „Kakor se nekoliko pozdravim, pa greva z babico takoj proč od tu. Ne smeva več ostati tukaj ...“

„Ti se nečesa bojiš?“

„Ne, moj dragi, ničesar se ne bojim, če je treba. Pa zakaj bi zapeljevala ljudi v greh? Ti morebiti ne veš ... Veš, tam ... v Prebrodu ... sem zagrozila vsled hudobnosti in sramote ... Pa če se sedaj kaj zgodi, precej bodo pokazali na naju: ako začne komu živina crkati, ali če se bo komu hiša vnela, vsega bova krivi midve. Babica!“ se je okrenila k Manujlihi z višjim glasom: „resnico govorim, kaj ne!“

„Kaj si rekla, vnučka? Nisem slišala, res ne!“ je zašepetala starka, stopila bliže in prislonila dlan k ušesu.

„Jaz pravim, da če se dogodi v Prebrodu kaka nesreča, pa bodo vse na naju zvalili.“

„Oh, resnica, resnica, Olesja ... Ni nama živeti na belem svetu, odpeljali naju bodo, odpeljali res, prokleti ... Pa takrat, kako so me zapodili iz sela ... Kaj? ... Ali ni bilo tako? Zažugala sem ... tudi, res, zamerila se mi je bila ... tista neumnica, pa ji je — kar tako — umrl otrok. In ne v spanju ne v duhu ni bilo moje krivde, pa toliko da me niso ubili, vranči prokleti ... Kamenje so začeli lučati ... Bežala sem od njih, da obvarujem

vsaj tebe, otročička No, sem si mislila, mene naj že zgrabijo, ampak to nedolžno dete Ne morem jim reči dobrega: barbari, krvniki, volki, umazanci!“

„Pa kam pojdeta? Saj nimata nikjer ne sorodnikov, ne znancev Nazadnje je pa treba tudi denarja, da se ustanovita v novem kraju.“

„Bo že kako,“ je malomarno rekla Olesja. „Tudi denarja se dobi pri babici, prihranila si je nekaj.“

„No, denarja tudi,“ je nevoljno vzdihnila starka ter stopila od postelje. „Kopejke sirotne, s solzami oblite“

„Olesja, pa jaz, kako bom . . . O meni nečeš niti misliti!“ sem vzkliknil in čutil, kako se dviga v meni bridko, bolešno, nelepo kljubovanje prot Olesji.

Vzdignila se je, ne da bi se bala babičine navzočnosti, prijela je z rokami mojo glavo in me nekolikokrat poljubila na čelo in na lice.

„O tebi premišljam bolj nego o vsem drugem, ljubček moj! Samo . . . vidiš . . . ni nama usojeno, da bi bila skupaj . . . vidiš, to je! Se še spominjaš, vrgla sem ti karte? Vidiš, vse se je zgodilo tako, kakor sem rekla takrat. To se pravi, da usoda neče najine skupne sreče . . . A če bi ne bilo tako, da bi se jaz česa bala?“

„Olesja, zopet ta tvoja usoda?“ sem nestrpno vzkliknil. „Nečem jaz verovati vanjo . . . in tudi ne bom veroval nikdar . . .“

„Oh, ne, ne ne govori tega!“ je preplašeno zašepetala Olesja, „Ne zase, zate se hojím, golobček.“

„Ne, bolje je, da niti ne začenjaš tega pogovora.“

Zaman sem si prizadeval, da bi jo prepričal, zaman sem ji risal slike one tihe sreče, ki ji ne škoduje niti zavistna usoda, niti surovi ali hudobni ljudje. Olesja je samo poljubljala moje roke in odkimavala z glavo.

„Ne . . . ne . . . ne . . . vem, vidim,“ je trdovratno trdila svojo. „Razen gorja ne bova imeli ničesar ničesar ničesar“

Bil sem ves iz sebe, zelo me je potrlo njeno praznoverno upiranje, nazadnje sem samo še vprašal:

„No, na vsak način mi boš pa vendar povedala, kdaj odideš?“

Olesja se je zamislila. Hipoma ji je šinil bolesten nasmeh po ustnicah.

„V odgovor ti povem malo povestico Nekoč je tekel volk po gozdu, zagledal je zajčka in mu je rekel: „Zajec, a zajec, pojedel te bom!“ Zajec je pa prosil: „Usmili se me, volk, rad bi še živel, doma imam male otroke!“ Volk pa ni bil pri volji. Pa ga je zajec prosil: „Pa mi daj, da živim vsaj še tri dni na svetu, potem me pa pojej. Laže bom umiral.“ Dal mu je volk tri dni, ni ga pojedel, nego samo varoval ga je. Minil je dan, minil tudi drugi, naposled se je tudi tretji nagibal h koncu. „No, zdaj se pripravi!“ pravi volk. „Takoj te začnem jesti.“ Tedaj je pa moj zajec zaplakal z grenkimi solzami: „Oh, volk, zakaj si mi podaril te tri dni! Rajši bi me bil pojedel takoj, ko si me zagledal. A sedaj nisem vse tri dni živel, nego

samo mučil sem se.“ — Mili moj, vidiš, zajček je govoril resnico. Kaj praviš?“

Molčal sem. Polastila se me je mučna slutnja, da se mi bliža samotarstvo. Olesja se je naglo vzdignila in sedla v postelji. Obraz ji je bil naenkrat resen.

„Vanja, poslušaj . . . je govorila pretrgano. „Povej mi: kadar si bil z menoj, ali si bil srečen? Ali ti je bilo lepo?“

„Olesja, in ti še vprašuješ?“

„Počakaj . . . Ali ti je žal, da si me izpoznal? Ali si mislil na kako drugo ženo, kadar si bil pri meni?“

„Niti za trenotek! Ne samo v tvoji prisotnosti, nego tudi takrat, ko sem ostajal sam, so bile moje misli vedno pri tebi.“

„Ali si bil ljubosumen name? Ali si bil kdaj nevoljen name? Ti ni bilo dolgčas pri meni?“

„Nikdar, Olesja, nikdar!“

Položila mi je obe roki na pleča in mi pogledala v oči z nepopisno ljubeznijo.

„Torej vedi, moj dragi Vanja, da ne boš nikdar mislil o meni kaj neumnega ali hudega,“ je rekla tako prepričevalno, kakor da bi mi čitala v očeh bodočnost. „Ko se bova ločila, ti bo prvi čas težko, oh, tako težko . . . Plakal boš, nikjer si ne boš našel mesta. Potem bo pa vse minilo, vse se bo ugladilo. In takrat boš mislil name brez bolesti, lahko in radostno.“

Zopet je omahnila z glavo na blazino in šepetala z oslabelim glasom:

„A sedaj odjaši, moj dragi . . . Pojahaj domov, golobček . . .“ Vzdignila se je malo. „Počakaj, poljubi me . . . Babice se ni treba bati . . . ona dovoli kaj ne, da pustiš, babica?“

„No, poslovi se, poslovi, naj bo, kakor je treba,“ je odurno zamrmrala starka. „Kaj bi skrivala pred menoj? . . . Kdaj že vem . . .“

„Poljubi me sem, in še sem . . . pa sem,“ je govorila Olesja in se dotikala s prstom oči, lic, ustnic.

„Olesja, ti se poslavljaš od mene tako, kakor da bi se nikdar več ne videla!“ sem preplašeno vzkliknil.

„Ne vem, ne vem, mili moj! Ničesar ne vem. No, pojdi z Bogom! Ne, postoj . . . še trenotek . . . Prisloni uho k meni . . . Veš, za čem mi je žal?“ je zašepetala in se pritislila z ustnicami k mojemu licu. „Radi tega, ker nimam od tebe deteta. Oh, kako bi ga iz srca rada!“

Stopil sem na prag, kamor me je spremila Manujliha. Polovico neba je zakrival črn oblak z rezkimi kodrastimi robovi, a solnce je še svetilo in se nagibalo k zatonu. V tej mešanici svetlobe in nastopajoče teme je bilo kakor nekaj zloveščega . . . Starka se je ozrla navzgor, prikrla z dlanjo oči kakor z dežnikom in značilno skimala z glavo.

„Bo nocoj nad Prebrodom huda ura,“ je rekla s prepričevalnim glasom. „Nič dobrega, vse bo pobilo.“

XIV.

Že sem jezdil proti Prebrodu, ko je naenkrat vstala vihra in pognala po cesti oblake prahu. Padle so prve — redke in težke — deževne kaplje.

Manujliha se ni motila. Nevihta, ki se je počasi kopičila že ves žarki in neznosno dušeci dan, se je nenavadno srdito znesla nad Prebrodom. Strele so švigale skoro neprekidno, grom pa je tako bučal, da so se tresle šipe v mojih oknih. Okoli osmih zvečer je vihar nekoliko ponehal, pa samo zato, da je potem zopet začel z novim divjanjem. Kar nenadoma se je začelo nekaj posipati z oglušujočim treskom po strehi in po zidovju stare hiše. Planil sem k oknu. Kakor grški orehi tako debela toča je deroče padala na zemljo in visoko odskakovala. Ozrl sem se na bližnjo murvo, ki je stala tik hiše, in bila je čisto gola: vse listje je bilo zbito od strašnih udarov toče Pod oknom se je pokazala komaj vidna postava Jarmole, ki se je bil zavil v kamižolo in pritekel iz kuhinje, da bi priprl oknice. Pa prekasen je bil. V tem trenutku je že udaril ob šipo velik kos leda, šipa se je razbila, da so se črepinje zvonko razletele v sobo po tleh.

Čutil sem se utrujenega in legel sem oblečen v posteljo. Mislil sem, da se mi ne bo dalo spati to noč in da se bom v onemoglem hrepenenju do jutra premetaval z boka na bok, pa se zato raje nisem slekel, da se bom potem vsaj malo utrudil, ko bom enakomerno hodil po sobi. A čudna stvar se je godila z menoj, zdelo se mi je, da sem zaprl oči samo za trenotek; ko sem pa pogledal, so se že vlekli skozi deščice pri oknu dolgi bleščeči solnčni žarki, v katerih so krožili neštevilni zlati praški.

Nad mojo posteljo je stal Jarmola. Njegov obraz je izražal oduren strah in nestrpno čakanje: najbrže me je že dolgo čakal, da se prebudim.

„Gospod,“ je rekel s svojim gluhim glasom, v katerem se je pa vendar slišalo vznemirjenje. „Gospod, treba bo, da greste strani od tukaj . . .“

Povesil sem noge s postelje in začudeno pogledal Jarmolo.

„Oditi? Kam oditi? Zakaj? Ti gotovo nisi pri pravi pameti?“

„Nič nisem pri pravi pameti,“ se je obregnil Jarmola. „Ali niste slišali, kaj je pobila včerajšnja toča. Pol vasi ima žito kakor z nogami poteptano. Pri krevljastem Maksimu, pri Kozlu, pri Mutu, pri Prokopčikovih, pri Gordiju Olefiru . . . Naredila je tako škodo čarovnica hudičeva . . . da bi jo odnesel!“

Mahoma sem se domislil vsega včerajšnjega dneva, grožnje, s katero je zapretila Olesja okoli cerkve, njenega strahu in nevarnosti!

„Sedaj je vsa vas pokonci,“ je nadaljeval Jarmola. „Zjutraj so se zopet vsi napili, zdaj pa kričijo Tudi glede vas, gospod, ne vpijejo nič dobrega In vi veste, kakšni so v naši vasi? . . . Če čarovnici kaj napravijo, ni to nič takega, celo pr^{av} je tako, ampak vam, gospod, vam rečem jaz samo to: izginite čim preje!“

Res se je Olesjin strah uresničil. Treba je bilo, da jo kolikor mogoče hitro obvestim o nesreči, ki preti njej in Manujlihi. Naglo sem se oblekel in si med potoma zmočil z vodo obraz, a čez pol ure sem že dirjal v smeri Basovega Kota.

Čim bolj sem se bližal kočici na kurjih nožicah, tem silneje je raslo v meni nedoločno, bolešno vznemirjenje. Uverjen sem bil sam pri sebi, da me zdaj pa zdaj doleti zopet kaka nova, nepričakovana nesreča.

Skoro v diru sem pretekel ozko stezico, ki se je vila po peščenem pobočju hribčka. Okna pri koči so bila odprta, vrata pa na stežaj odpahnjena.

„Moj Bog! Kaj se je zgodilo?“ sem zašepetal in srce mi je zastajalo, ko sem stopal v vežo.

Koča je bila prazna. V njej je gospodoval žalosten, umazan nered, ki ostaja vselej po naglem odhodu. Celi kupi smeti in cunj so ležali po tleh, v kotu je pa stalo leseno ogrodje postelje . . .

Srce se mi je stiskalo, oči pa so mi bile prepolne solz in že sem hotel iti iz koče, kar mi hipoma obstane pogled na svetlem predmetu, ki je bil očitvidno namenoma obešen na oknu na vogal okvirja. Bil je to niz cenenih rdečih zrn, ki jim pravijo v Polesju „korale“ — edina stvar, ki mi je ostala za spomin na Ólesjo in njeno nežno, velikodušno ljubezen.

GABRIJAN IN ŠEMBILIJA. (Dr. Ivan Lah.)

Povest o močnem vitezu Gabrijanu in lepi devici Šembiliji, kakor jo je napisal otec Remigij iz reda malih bratov na svetem otoku Lakijanu, kjer se je godila ta povest).

VIII.

Po beli cesti šel je Gabrijan, ko dan nagibal se je na večer in mir je legal čez široko plan, in kjer je pot vodila v daljni svet, je šel naprej čez polje, travnike in gledal je nazaj, kjer stari grad se dvigal je iz gozdnatih vrhov in stolp njegov molel je v temni mrak obdan od hrastovih visokih vej . . . Tam zdaj leži cvetoči grajski vrt zaprt okrog in krog in zid visok obdaja ga; tam bele breze rastejo in rože lepe — in tam sredi njih stoji zdaj ona. Videl Gabrijan je vse, kar drevje je prikrivalo, in zdelo se mu je kot v pravljici: zgrnile veje so se čudežno, pokrile grajski vrt so zapuščen in bajka v njem ostala skrita je, ki čakala do tistega bo dne, ko vrne se junak, ki jo vzbudi in novo se življenje v njem začne. A težje bilo je sedaj slovo

ko prej, ko gledal je pred saboj vrt in njo, ko ni bil še zaprt mu raj ko zdaj, in nihče ne pove, kako in kdaj se vrne spet, ker mnogi že tako odhajali so v svet — nazaj nikoli več vrnili niso se . . .

In dalje vodi cesta v daljni svet in vsak korak postaja bolj težak, zastaja kot da hotel bi nazaj, nazaj še enkrat, še poslednjo noč, prej ko odide na to daljno pot.

A časa ni, zahaja solnce že za gorami in z žarki zadnjimi pozdravlja grad in vso okolico; in z njimi vred pošilja Gabrijan pozdrave zadnje na samotni vrt, na njo, ki misli nanj, in brezice, ki tam zamaň ga pričakujejo.

Pred njim žari večerno se nebo krvavo rdeče — ves zapad gori kakor ognjeno morje čez obzor razlito in od gor do gor se pne goreči svit in šviga iz daljav

kot plamen silni čez visoki zid
in zadaj skriva se za gradom grad,
in stolpi in trdnjave zidane.

In zdaj so čete z njih se dvignile,
neskončne vrste svetlih jezdecev,
orožje njih kot solnce je odsev,
njih žar je zlat, njih meč goreč, in
plašč

jim je rudeč kot ogenj in škrlat —
in glej: drug drugemu se bližajo
in se v oblakih tam bojujejo
kakor nebeški vitezi in križ
žari jim sred čelad in ščit ob ščit
se krijejo, da jemlje vid očem
njih svit, in šlemi v zvezdah sijejo,
pogledi njih kot strele švigajo,
in vitezi vrste se v tek, pode
se v boj, se bijejo in padajo
vse vprek in dvigajo se trumoma,
prihajajo na konjih pisanih
in v sive gore se grmadijo,
da solnce in nebo zakrivajo . . .

„Tam je ta svet,“ si misli Gabrijan,
„to tisti so nebeški vitezi,
ki križarji se imenujejo,
ki se s sovražniki neverniki
nad mesti svetlimi vojskujejo.“

In gre naprej. Tako po cesti tej
je stopal nekdanj deček mladolet.
Za kruhom šel je v svet. Takrat,
razcvela ni se bila še pomlad,
tako je šel na grad. In vedel ni,
da skrit je tam zaklad, ki čaka nanj;
in mislil je, da sredi grajskih paš
bo živel srečne mirne dni pastir,
saj tihi mir kraljuje sred poljan,
in daleč je sveta vabljiva laž.
A tu prišla je sanja od nekod

in ga zvabila je na grajski vrt,
da bi postal vrtnar in paž - gospod -
tako začela se je pot nekoč . . .
O, Gabrijan! In zdaj se vrača v svet,
da vrne se po cesti tej kedaj
nazaj v ta raj, po svetu nepoznan,
kjer vzrastel je čarobno bajni cvet,
ki njemu v slast se tu je razcvetel . . .

Zašel je dan, ugasnil neba žar
jn za gorami tiha zvezdna noč
mu kaže pot naprej med lokami,
poljanami, gozdovi, pašniki,
in šel je potnik v trudno pozno noč
o vrtu sanjajoč in o nočeh,
ki so prešle in se ne vrnejo,
o srcih dveh, ki sta ljubili se,
o sreči sladki in o brezicah,
o ptičkih in cvetlicah in o nji,
ki bila roža je med rožami.

Ob poti tam je stal samotni hrast,
kakor da čaka druga — potnika,
ki bo počil utrujen si pri njem.
Zavil pod hrast je potnik — Gabrijan,
in legel je v zeleni mehki mah,
kot da prišel je pod svoj lastni krov.
Obležal je in videl nad seboj
je skozi veje svetle zvezdice,
ki so iz dalje ga pozdravljale,
kot da bi gledale v samotni vrt
in mu od tam pozdrav izročale.
In veter je po vejah šepetal,
kot da poslan je bil od brezic tam.
ki same v vrtu so samevale
in mu po njem pozdrav pošiljale.
Tako je ležal v noči Gabrijan,
obdan okrog od sveta širnega,
utrujen, sam; ko sladko je zaspal,
zasanjal je prečuden krasen sen.

(Nadaljevanje).

Deca su most u raj.

Ko umre bez dece, nije znao za radost.

Da ti se svako seme semeni, a ljudsko najbolje!

Kuća bez dece — zvono bez klatna.

Bez dece, bez ruku.

O socialnem delovanju londonske reševalne armade. (Ana Zupančičeva.)

(Konec.)

Kdor poklekne na spokorniško klop, tega zapišejo. Ne izpuste ga iz oči in treba ga je obiskati. Dogodi se seveda, da je „spokornik“ drugi dan že zopet stari grešnik, a potrebuje jih morda družina.

Cestne pridige so nekaj na Angleškem običajnega. Angleška nedelja je za človeka, ki nima sredstev za zlet ali udobnosti v svojem družinskem krogu, strašno dolgočasna. Vse je zaprto, vsako ročno delo izključeno, celo poskočni komai, na klavirju veljajo kot nespodobni. Zato nastopajo ob nedeljah popoldne na vseh koncih in krajih — po parkih in ulicah, govorniki in neverjetno je, kaj se tu sliši. Da so Angleži prvi in najboljši narod na svetu, se uči mladi Brit z vso resnostjo že v šoli. Ne čudimo se torej, če nam cestni pridigar razlaga, da so Angleži deseteri izgubljeni rodovi Izraela in da jim po obljubi božji pripada $\frac{5}{6}$ zemlje, po smrti pa ravno toliko nebes.

Z živahno in zgovorno salutistinjo sem hodila skozi ulice, v katere bi pač sama nikdar ne bila zašla. Prideva do sive neprijazne hiše in vstopiva v temno kuhinjo in iz te v precej čedno skromno sobo. Sprejme naju kakih 12—14 let staro dekle s prijaznim pozdravom in umazana, kuštrava baba z grozečimi pestmi in s kletvijo. Kakor bi je ne opazila, se obrne armistinja k deklici, ji izroči nekaj zakrpanega perila in nato pričneta delati. V kuhinji je bilo namočeno perilo, to sta prali. Dekle je pokazalo, kaj je kupilo, in dobilo navodila, kako to pripraviti za kosilo. Pregledala je očetovo in bratovo obleko ter jo pohvalila, da je vse v redu. Pogovorili sta se, kaj je treba za julri, potem bo pa že zopet kdo prišel. Baba je ves čas godrnjala, klela in naju grdo gledala. Pri slovesu pa ji je armistka prijazno ponudila roko v pozdrav.

„Vidite, ta žena je pijanka in ves trud, da jo rešimo, je bil dosedaj zaman. A rešili smo moža, ki je bil že docela obupan. Deklica je razumna in vodi gospodinjstvo, oče in dva mlajša brata sta preskrbljena. Mi ji hodimo pomagat.“

V drugi hiši najdemo blede, suho ženo s par tedni starim otrokom in štirimi drugimi. Mož je bil pijanec in radi nekega težjega delikta zaprt. Žena je vedela, da ga leta ne bo iz ječe. Armistinje so ji v bolezni stregle, jo preskrbele z zdravili in najnujnejšim. Pozneje se je žena preselila v vrtnarijo, katero je dal neki bogataš armadi na razpolago, da je mogla preživiti otroke z lastnim delom.

To so obiski, kakor so danes običajni v skoro vsakem dobrodelnem društvu tudi pri nas, le da stanujejo obiskovalke v svojih udobnih stanovanjih. Zdi se mi pa izključeno, da bi se v delu mesta ali hiši, ki bi se dala imenovati kolonija zločincev, tatov, vlačug, kjer je gnezdo vseh boleznih — da bi se v taki hiši naselila izobražena dama. To pa store slum-sestre. Po dve skupaj tvorita „postojanko“ v slumu, t. j. močvirju, kjer si najameta sobo za stalno bivanje. Z uslugami, s prijaznostjo in pomočjo pri boleznih ali nesrečah si pridobe zaupanje sstanovalcev; ti lopovi čutijo, da niso policijski vohuni. V sili jih prosijo pomoči, ne denarne, saj vedo, da nimajo nič, a duševne, četudi se zdi neverjetno. Neka silno vneta članica armade pripoveduje doživljaje svoje prve noči na „postojanki“: „Silno utrujeni sva prišli s sestro zvečer domov, a nisva mogli spati. Celo noč je bil v hiši strašen nemir: grozno preklinjanje, vpitje žen in jokanje otrok — vse vprek. Krog tretje ure potrka nekdo na vrata. Grozovit, mlad mož prosi, naj gremo z njim. Najdemo strašno ranjeno dekle, za katero sta se dva ljubimca tepla in jo je zavrtnjeni zabodel. „Pomagajte Tomu, saj ni zloben,“ je prosilo umirajoče dekle. — Mi smo ga dvignili iz njegove strašne okolice, mu preskrbeli delo in upamo, da se bo držal.“

Te slum-sestre so skrbno in strokovno vzgojene za svoj poklic, vendar najboljša vzgoja in izobrazba ne bi zadostovala, ako bi jim v duši ne gorela neizčrpna ljubezen do človeštva in bi jih ne gnala ona železna volja, ki je tako posebno last britskega naroda.

Najvažnejša naloga armade pa je pobijanje alkoholizma, vira vsega zla. Naša alkoholna statistika nam z nemško natančnostjo predočuje strašne posledice pijančevanja, s številkami nam dokazuje, da se večina zločinov izvrši v pijanosti, da ima mnogo bolezni svoj izvor v uživanju alkohola itd. Kako malo pa je pri nas praktičnega boja, vidimo, ako se primerjamo z delom armade.

Tudi v Angliji se mnogo pije, moški in ženstvo, in pijana žena ni v Londonu redka prikazen, zato je boj zelo zanimiv. Angleški bari, „človeške pasti“ — sedaj tudi že prokletstvo naših krajev — so sijajna podjetja. Ljudje zlivajo stoje kozarec za kozarcem vase brez pesmi in dobre volje in kadar se kdo zgrudi, ga vrže gostilniški hlapec na ulico. Tu se ga usmilijo salutisti, ki so že prej v lokalu poskušali reveže iztrgati alkoholu. Molili, prosili in rotili so ljudi, naj zapuste satana in slede Kristusu, prodajali „Bojni krik“ ali ga darovali — dokler jih ni morda gostilničar pognal. Ne umaknejo se na prvo povelje, dostikrat šele sili, a pred vrati čakajo žrtve, ki bodo potrebovale njih pomoči. Posebno sobota je njih delovni dan. V Angliji se ta večer največ pije, kajti v nedeljo je to otežkočeno. Ta dan je torej treba ubogim alkoholovim sužnjem največ pomoči. O polnoči razpošlje mnogo postojank može z lučmi, nosilnicami in vozički v najslabše dele East-Londona iskat pijancev, ki so jih brezvestni gostilničarji vrgli na cesto, ko so zapili zadni penny. Spravijo jih v svoje azile in poskušajo potem rešilno akcijo. Armada ima mnogo posvetovalnic za pijance, posebno brigado za njih rešitev in zdravilišča za alkoholike. Število rešencev je v razmerju z milijoni pijancev malo, a vendar je ravno ta armada posušila nešteto solz in mnogo najdelavnejših oficirjev so spreobrnjeni pijanci ali celo gostilničarji.

Po njih lastnem priznanju imajo salutisti najmanj uspeha v boju proti prostituciji, čeprav ravno tu delujejo članice z vnemo, ki kaže višek ljubezni do človeštva. V Londonu imajo v Upper Maryhebone str. postojanko za reševanje prostitutk. Tu stanuje par oficirk, ki gredo po noči od 12 — 2 na ulice gledat, če ni kje treba njih pomoči. S šopkom cvetic stisnejo deklicam v roko kartico z napisom: „Ako potrebujete prijateljice, obrnite se tja in tja.“ Vedno je za take žene pripravljena soba za prvo silo. Če se hoče deklica res poboljšati, jo pošljejo v zato obstoječe domove. Za prostitutke prirejajo polnočne obhode z godbo ter polnočne sestanke z večerjo. Salutistke razdele povabila na diskreten način ter se trudijo najbolj za novinkami. Marsikatera sune vabiteljico od sebe, druge se ji smejejo, tretje je nečejo videti. Vendar se jih nabere mnogo v veliki Regent Hall, kjer je pripravljeno za 200—300 deklet. Mize so okrašene s cveticami; narezek, kruh, pecivo in sadje: vse je okusno in fino razvrščeno. Tudi one, ki pridejo prepozno, jih ljubeznivo sprejmejo. Deklice so dobre volje (nekatero so že pile), obnašajo se kakor paglavci, z razposajeno brezbriznostjo si dajo sreči od sester, ki so mnogokrat iz najboljših angleških rodbin in fino vzgojene. Vsi, ki so imeli kdaj priliko, prisostvovati takemu polnočnemu zborovanju, ne morejo dovolj opisati izredno krasoto teh mladih bitij, njih brezmejno površnost in lahkomišelnost, ki se zdi še večja poleg globoke resnosti in zbranosti salutistk, katerih materinsko prizadevanje je nadvse ginljivo. Pri nagovorih in solospvih še poslušajo iz uljudnosti; mnoge le težko zadržujejo smeh, ki tu in tam vendar izbruhne, medtem ko je mnogim sestram do solz hudo. K vsemu ploskajo kakor v gledališču, celo pozivu, naj pokleknejo na spokorno klop. In končno sfrče nazaj v noč za svojim podlim poklicem. Če so jih rešile par, so lahko zadovoljne.

Rešilni domovi armade za padle deklice nimajo nič sličnega s poboljševalnicami. V prijazni hiši, v dobrem delu mesta stoji, brez strogega disciplinarnega reda, katerega nadomesti trajni stik s sestrami, ki se trudijo, da pridobe zaupanje. Med šivanjem, pletenjem, vezenjem in drugim sličnim delom se razgovarjajo, pojejo nabožne pesmi ali poslušajo kako predavanje. Do leta 1912. je šlo skozi armadine rešilne domove 52.300 deklic, od teh je bilo 43.929 trajno rešenih.

Neka posebnost Londona je, da tam izgine letno kakih 18.000 ljudi, skoro polovica brez vsakega sledu. Iskanje je zelo drago, zato ima armada tu uspešno delo, ker ima

stike z najnižjimi sloji in spravi svoje glasilo med nje. Od 49.659 prošenj, ki jih je do leta 1912. dobila iz Anglije in Škotske, jih je ugodno rešila 14.861.

V marsikateri beznici Londona najdemo napis: „Samomorilci! Predno izvršite svoj namen, oglasite se tam in tam!“ Booth je l. 1906. otvoril prvo posvetovalnico za one, ki ne vidijo več nobenega drugega izhoda nego smrti. Premnogokrat je vzrok samomoru bojazen, ker ne morejo nikomur zaupati, kaj jim preti, ali kaj so izgubili. V tej duševni depresiji ne morejo več jasno misliti, zato so te posvetovalnice tako važne, ker odprejo revežu usta, da se posvetuje o svoji zadevi, ki se mu dostikrat nato ne zdi več tako strašna. — X se je pregrešil proti zakonu, strah pred kaznijo ga tako mori, da hoče v smrt. Ali ve armada kak izhod? Ah, saj ga ne ve! In vendar — vsaj vprašati hoče, saj salutisti niso policaji. Če ne morejo pomagati, naznanili ga ne bodo. Torej pove svoj pregrešek. Izve, da bo seveda kaznovan, da pa kazen ne bo tako strašna, kot si je predstavljal, in če tudi bo, se bo armada v ječi zanj brigala, bo skrbela za družino in mu bo po zaporu pomagala.

Vsaj 1500 slučajev imajo samo londonske posvetovalnice letno. Nimajo v vseh uspeha, a v mnogih vendar. Koliko gorja prihranijo ženam in otrokom takih revežev!

Pretresljivo je, kaj doživijo armisti pri svojem prizadevanju za ljudi brez strehe. Neki oficir pripoveduje o možu, ki 21 let ni prišel v nobeno posteljo, prve čase sploh ni mogel ježe spati, niti svojega rojstnega dne in imena ni poznal. Armada ima prenočišča posilno nizki ceni, in kdor še tega ne zmore, jim mora vsaj drv nasekati, kajti armada načeloma ne deli miloščin. Vsako prenočišče ima umivalnice in kopalnice, nobeden ne sme na ležišče, dokler se temeljito ne očisti.

Kar so polnočna zborovanja z večerjo za prostiitulke, to so nedeljski brezplačni zajutreki v moškem prenočišču v Blackfriars-u za može. Način povabila teh gostov nam priča o silni ljubezni armistov do najbednejših. Neki oficir pripoveduje: V soboto ob 11 ponoči sem se s svojim spremljevalcem odpravil na cesto. Vzel sem s sabo kup kartic z vsebino: „Kdor prinese to-le karto in je brez strehe in beden, dobi prihodnjo nedeljo v moškem prenočišču armade v Blackfriars rd 115 a brezplačno kopel in zajutrek. Opusti greh! Vrnj se k Bogu!“ Bilo je koncem marca, vreme hladno in vlažno. Hodil sem ob Themi navzgor in ko sem šel mimo svetilke, so priletele bedne postave bliže, kajti izpoznale so uniformo. Nekateri so se naslanjali ob hišah ter se tiščali drug drugega. Na kamenitih klopek so sedeli drugi, pod sabo časopise, da bi jih manj zeblo. Nekateri so tiho korakal naprej. Vsi, vsi so dobili povabilo. Zadnjo karto sem vtaknil v žep možu, ki je spal na mostu in ki ga nisem mogel prebuditi. Ob 4 zjutraj sem se vrnil domov ter spal do sedme ure.

Ko sem po sedmi pogledal na cesto, je stala tam dolga vrsta moških in čakala. Ob polu osmi so odprli vrata in jih po 50 spuščali noter. Najprej so morali v umivalnice, bilo jih je čez 400. Dostikrat jih pride 800 in par sto jih še morajo zavrniti. Ko so se zbrali v zborovalnici, ki je ob enem tudi jedilnica, je bil pogled na to sestradano, razčrpano množico z vsemi znaki alkoholizma, strasti in greha, nekaj strašnega. V toplem prostoru je večina takoj zaspala — utrujenost je bila večja kot glad. Ob 9 smo razdelili kruha, sira in kakava toliko, da se je tudi najgladnejši mogel nasititi. V trenutku je vse izginilo, prejšnja otopelost se je polastila vseh in zopet so zaspali.

Ob 10 je bila služba božja. Kdo naj v tej topi propali masi še vzbudi verski čut! In vendar je večino prebudila že prva pesem. So se jim li vzbudili lepi spomini na čase, ko so še bili čisti, zdravi in srečni? Ali niso med njimi tudi taki, ki sploh ne poznajo tega notranjega miru? In veliko usmiljenje čuti srce za nje in solze stopijo mnogim oficirjem v oči in molitev kipi iz duše tako goreče, da prodre tudi v duše ubogih propalic! Oficirji, ki so poprej delili kruh in kakao, so sedaj pridigarji, ki pričajo o ljubezni božji, kajti pred letom dni je marsikateri izmed njih sedel tam, kjer sede zdaj oni. Tudi njim nudi zdaj Gospod priliko, da zapuste greh; naj je ne zamude. In zopet se pomešajo oficirji med reveže, jim prigovarjajo k izpovedi in pokori. Koliko se jih joče, alkoholist je solzav. In vendar jih od 400 ostane kakih 50 — 60, drugi tavajo nazaj v svojo bedo, ne

ker morda ljubijo to življenje, ampak ker nimajo več toliko vere vase, da bi si zaupali; In tudi od onih, ki so obljubili novo življenje, pade polovica nazaj v greh. Onim pa, ki ostanejo stanoviti, preskrbi armada dela in s tem pogoj za obstanek.

Ako se vprašamo, kako je sploh mogoče vse to izvesti, odkod materialna sredstva, moramo pomisliti, da se mora vsak član do skrajnosti žrtvovati, da jih družba in država podpirata, predvsem pa, da so pri velikem organizatoričnem talentu Angležev upravnj; stroški reducirani na minimum. Prezreti pa tudi ne smemo idealne strani, kajti od vseh sil najjačja je ljubezen.

Gospodinja in služkinja. (Napisala Jasna, stara in izkušena gospodinja.)

Pazljivo sem čitala v «Ženskem Svetu» spis pod tem naslovom. Gospa Š. navaja vse dolžnosti služkinje, ali nikjer niso omenjene dolžnosti gospodinj do služkinje. Dolžnosti pa imata obe, druga napram drugi. Le ako združita te dolžnosti v lepo soglasje, nastane med njima vez, ki je v srečo obeh in v blagor vse družine.

Napisati bi se dala debela knjiga o dolžnostih obeh oseb, gospodinj in služkinje, ki sta tako potrebni druga drugi. To je pereče vprašanje, poselsko vprašanje. Poostriilo se je posebno sedaj, v dobi svetovne draginje, ko se morata obe boriti proti prevelikim izdatkom.

Omenjeni spis nikjer ne izraža čuvstva, ljubezni, sočuvstva do bitja, ki si mora v tuji hiši in pri tujih ljudeh služiti kruha. Le dobra in blaga gospodinja ublaži s človekoljubnim postopanjem bedni služkinji težko usodo.

Služkinja ni mrtev stroj, ona misli in čuti kakor gospodinja ter se zaveda, če se ji godi krivica. Pri krivični gospe se bo čutila nesrečno in zatirano, kar še poveča njeno duševno bol. Ker je vedno poglobljena v svojo žalostno usodo, opravlja svoje delo mehanično, brez ljubezni do hiše. Ni čuda, da skuša ublažiti svoj položaj, da išče druge gospodinj, bolj človekoljubne, ki je ne bo smatrala za mrtev stroj. Pri dobri gospodinji bi delala služkinja z veseljem, saj bi se zavedala, da ona upošteva njeno delo in ga ceni. Zato bi pa tudi hvaležno sprejemala njene nasvete in se ravnala po njih. Med obema bi nastala prava prijateljska vez.

Po mojem mnenju se edino tem potom rešuje poselsko vprašanje. Gospodinja bi imela vestno, marljivo in pošteno služkinjo; dekle bi pa pozabilo, da služi, ter bi vzljubilo svojo dobro gospodinj in bi ji bilo hvaležno. Da, poselsko vprašanje je važno socialno vprašanje. Ne smemo ga prezirati ali pa ga obdelovati tako površno. Treba ga je temeljito in globoko razmotrivati, da se reši v korist gospodinj in služkinje.

Res je, da vse služkinje niso dobre in jim nedostaje mnogo potrebnih lastnosti. Ali gospodinja mora upoštevati, da je služkinja iz borne kočice; njeni starši se od jutra do večera pehajo za trdim kruhom ter ne utegnejo vzgajati svojih otrok tako kot bi radi. Morda ima služkinja celo take roditelje, ki niti ne znajo vzgajati. Morda je oče pijanec in v svoji surovosti pokvari še ono vzgojo, ki jo vceplja mati. Take služkinje so vredne vsega pomilovanja, saj jim celo dom, ki je svet vsakomur, vzbuja le žalostne spomine. Če pride taka revica — posebno v prvi službi — v roke trde, brezsrčne gospodinj, postane nezaupna do ljudi, do svojih gospodarjev; ker vidi, da ne mara nihče zanjo in da jo le izkoriščajo, čuti globoko mržnjo do vseh. Ne samo, da je tako dekle križ gospodinji, temveč krade dobro ime tudi drugim služkinjam. Sama pa je izgubljena!

Ce pa pride taka zapuščena in nesrečna mladenka k razsodni in blagi gospodinji, ki jo s toplo besedo in z dobrim zgledom odvrača od njenih napak in hib, se je hvaležno oklene in ji skuša ustreči v usem; saj se zaveda, da je našla pri njej svoj dom, kjer lahko živi v miru, katerega ni imela v rodni hiši. Rešena je!

Gospodinja nima tedaj samo te dolžnosti, da ukazuje delo ter zahteva slepo pokorščino; pač pa je njena dolžnost, vzgajati bitja, ki žive v njenem področju. Le z vzgajanjem služkinje vrši žena celotni gospodinjski poklic. Dobra gospodinja ni ona, ki vprašuje služkinjo, kaj zna delati, pač pa ona, ki želi vedeti, kako zna novi posel misliti. Ne sme se opirati le na služkinjine roke, temveč tudi na njeno dušo in srce. Modra gospodinja nežno in previdno poizveduje po njenih domačih družinskih razmerah. Dobljeni podatki ji kažejo smernice v vzgojevanju služkinje. Če se ženi posreči, vzgojiti dekletu dušo in srce, je sama dosegla vzor gospodinje. Visoka človekoljubna naloga je prizadevanje, rešiti one sirote, katere vsi obsojajo, a se nikdo ne briga, da bi iz njih napravil dobrega človeka.

Gospodinja se mora zavedati, da v slednji služkinji živi mati in da v mladenki vzgaja bodočo mater. Dobrih mater pa človeštvo krvavo potrebuje za bodoči rod, saj je svetovna vojna tako silno zastrupila vso mladino.

Draga gospodinja! Vzgajaj nam bodočo mater! S tem vzgojiš sebi najboljšo služkinjo, obenem pa vršiš najlepšo narodno in socialno dolžnost!

Medsebojno žensko delo za zaščito narodnih manjšin. (Vera Albrechtova.)

«Internacionalna ženska liga za mir in svobodo» ima danes že v 37 državah svoje podružnice in je ena izmed najagilnejših ženskih svetovnih organizacij. Njena predsednica, velika filantropinja Jane Addams, ustanoviteljica Hull Hausa v Chicagu, je predlagana za letošnjo mirovno Noblovo nagrado. Glavni sedež lige je v Ženevi, Ravno v današnjih dneh sovraštva in ščuvanja, ki se je po jedva končanem petletnem klanju razvilo do nečutenih dimenzij, naj žene bolj kot kdaj poprej podpirajo vsa ta stremljenja za odpravo nasilja, ki že stoletja z brutalnostjo zastruplja narode z besno mržnjo in ovira njihov mirno rast in razvoj. Kdorkoli bo moralno ali gmotno podpiral delo mednarodne ženske lige, bo pripomogel h končnemu cilju medsebojnega razumevanja in bratstva narodov. Zakaj jasno je, da je žena-mati, roditeljica, čuvarica domačega ognjišča, že po svoji narodi v prvi vrsti poklicana, da iz vse svoje duše izpoveduje to najvišjo in najplemenitejšo misel, ki jo je zmožen človeški duh in ki so jo v svojih najboljših delih izpovedovali malone vsi najgenijalnejši pesniki in misleci, da omenim samo delo Leva Tolstega in prekrasno razpravo najglobljeja nemškega filozofa Imanuel Kanta «Zum ewigen Frieden».

Danes se vodi politika nasilja. Nasilje pa rodi odpor, politika sile ni zmožna zravnavati ne nacionalnih, ne socialnih krivic in diferenc. Treba je zrevolucionirati duhove vsega sveta, toda ne z nasiljem in s sovraštvom, temveč potom organizacij in z ljubeznijo. Zato so se strnile žene vseh delov zemlje, da izvojujejo zatiranim narodom svobodo, ker brez nje ni miru. V geslu «Nobene vojne več» se bori liga za revizijo mirovnih pogodb, ki so jih zmagovalci diktirali premagancem, za pravično vrnitev okupiranega ozemlja, bori se proti vsemu zlu, ki bo človeštvo zavedlo v nove vojne, izvojevane s tehnično vedno popolnejšimi uničevalnimi sredstvi, ki bi ne mogle končati drugače kot z uničenjem vseh dragocenih sadov človeške civilizacije in kulture.

Ob priliki 9. obletnice izbruha svetovne vojne je liga izdala oklic, ki ga je priobčil naš list že v septemberski številki.

Da poglobi mednarodne vezi, prireja liga vsako leto takozvane «Poletne šole», letos v avgustu pa prvič na slovanskih tleh, v Podjebradu na Češkem, kjer si je naredila šola ime «Socialni mir». Povabilu so se odzvali svetovnoznaní pacifisti in pacifistke, ki so v izbranih predavanjih označili stremljenja in pota borcev za socialni mir. Tako je n. pr. predaval zadnji Tolstojev osebni tajnik Bulgakov o «Tolstem in socialnem miru», francoski pisatelj Pierre Hamp o «časti delu», Belgijec dr. Deloroly o «bojnem instinktu v otroku», znani pacifist Goldscheid iz Avstrije o «nasilju ali pacifizmu», Anglež Wilton o «Guild socializmu», Indijec Kalidas Nag, univerzitetni profesor iz Kalkute, o «indijskih mislecih in socialnem miru», Američanka profesorica Scudder o «socialnem miru pri nekaterih ameriških poetih», profesor praške univerze dr. Radl o «Ilečickem», jugoslovanski biskup Nikolaj Velimirovič o «krščanski ideji in miru» itd. Vsa predavanja so se gibala na visokem etičnem nivoju.

To leto je bil združen s šolo tudi kongres, ki si je stavil kot eno glavnih točk zaščito narodnih manjšin. Tam so bile zastopane Jugoslovanke, Bolgarke, Madjarke, dalje številne delegatke iz Francije, Anglije, Amerike, Nemčije, Avstrije, Čehoslovaške, Norveške, Litvanske, Irske, Ruske, Poljske, Ukrajine, Španije, Grčije, Italije, Danske, Finske, Holandske in Indije z nad 120 odposlankami.

27. avgusta se je sestavila «Commission de la lige internationale pour la paix social pour l'ouest de l'Europe», katero je otvorila sekretarka angleške lige in podpredsednica mednarodne ženske lige, miss Marchalova. Zbrala je podatke 12 držav z nad 100 milijonsko manjšino. Prišla je do zaključka, da je pri 25 milijonih manjšinsko vprašanje zelo pereče, ženska liga je pred pol leta poslala vsem komisijam za vzhodno-evropski mir, in sicer Bolgarski, Čehoslovaški, Italiji, Poljski, Madjarski, Avstrijski in Ukrajini vprašalne pole, tičočee se politične in gospodarske svobode manjšin.

Komisija za vzhodno-evropski mir se bo sestajala vsakih 6 mesecev. Prvi stanek je sedaj določen za Varšavo, a čez 6 mesecev v Londonu.

Kot primer tozadevnega delovanja naj navedem sledeči slučaj: O manjšinah v Avstriji je poročala g. Hertzka z Dunaja, ki je mnogo delovala na to, da so se otvorile na Dunaju češke šole, (dozdaj jih imajo 11), za kar so ji Čehinje vedele veliko zahvalo. Kako je bila o koroških Slovencih informirana, kaže dejstvo, da je konstatirala na Koroškem 15.000 Slovencev z 8 šolami! Naravno da je morala jugosl. delegatka na ta izvajanja odločno protestirati proti krivičnemu plebiscitu in pa seveda tudi glede šolstva, ko imajo faktično le eno šolo in še to samo na papirju. Omenjena poročevalka, ga. Hertzka, je pokazala resno nepristransko tendenco, ugotoviti resnico tudi glede zborovalnih, verskih, političnih in ekonomskih pravic slovenske manjšine na Koroškem in izrazila ponovno željo, dobiti osebne informacije na licu mesta in tudi s strani Jugoslavije. Jugoslovanska delegatka je nastopila tudi v obrambo manjšinskih pravic glede Italije in Bolgarske.

Najvažnejša toda tudi najtežja je počasna tvorba internacionalnega duha, to je duha in volje za narodne pravice in za povzdigo narodnega dobrobita. Zato naj se vse žene, ki jim je na srcu življenje dece, bratov, mož in očetov, strnejo v vrsto, da se združijo v mogočen steber, ki se bo boril proti vsem grozotam vojne in nasilja, ter za zblizanje narodov, za ljubezen, pravico in svobodo na zemlji.

(Potom predsedstva mednarodne ženske lige so v zadnjem času poslale jugoslovanske pacifistke enakomislečim ital. ženam protest proti krivičnim oblastvenim ukrepom na šolskem polju v Julijski Krajini.)

	IZVESTJA	
--	-----------------	--

Vesele božične praznike!

Ko preživlja cerkev spomine na najveselejše dneve svete družine, nam misli objemajo vso našo veliko rodbino ter neso iskrena voščila vsem sotrudnikom in naročnicam „Ženskega Sveta“ ter članicam in dobrotnikom ženskih združenj. S hvaležnostjo do vseh, ki so pripomogli k tako nepričakovanem uspehu, zaključujemo te dni prvi letnik. Ob tej priliki prosimo vso družino, naj nam ostane zvesta tudi v bodočem letu, da bo mogel „Ženski Svet“ nuditi naši ženi še boljše duševno hrano ter še jasneje pričati o kulturnem stremljenju Jugoslovenke v Italiji.

*Odbor „Ženskega dobrodelnega združenja“
v Trstu.*

PO ŽENSKEM SVETU

Marija Wessnerjeva, profesorica na ženski realni gimnaziji v Ljubljani, je bila minulega meseca na lastno prošnjo upokojena. Njeno ime je tesno spojeno z razvojem višje ženske izobrazbe na Slovenskem. Bila je prva voditeljica bivše višje dekliške šole, nadzorovalna dama prvega ženskega internata «Mladike» in prvega dekliškega liceja ter profesorica prve ženske gimnazije. S temeljito izobrazbo, s poznavanjem jezikov, s strokovnimi potovanji, predvsem pa s pravim materinsko ženskim čuvstvom, vanjem je dajala omenjenim zavodom temeljne smernice dekliške vzgoje. Nešteto slovenskih inteligentk se ob tej priliki z odličnim priznanjem in iskreno hvaležnostjo spominja vzorne učiteljice, blage vzgojiteljice in požrtvovalne javne delavke.

«**Kolo srpskih sestara**» u Beogradu slavilo je prošlog meseca svojo dvadesetgodišnjico. Ovom je prilikom otvoren bio i društveni dom. Zaslužno, dobrotvorno i domorodno delovanje ovoga najpopularnijeg ženskog udruženja u Jugoslaviji dalo je povod, da su svečanosti prisustvovala i najviše državne oblasti, a novčani zavodi poklonili su društvu ovom prilikom velike sume.

Ženski pokret na Madžarskem. Največje žensko združenje na Ogrskem je «**Narodna zveza madžarskih žen**», v kateri so učlanjena vsa katoliška, protestantska in mnoga socialna ženska društva. Zadnja so poslala v parlament prvo poslanko v osebi **Margarete Schlakleta**. Različne katoliške organizacije so imele spočetka samo dobrotvorne namene, ob državnem pre-

vratu pa so razširile svoj delokrog: poglobljanje katoliške verske ideje in vzbujanje narodnostnega čuta je stopilo na prvo mesto njih programa. Najmočnejše v «Zvezi» je pač «**Katoliško žensko društvo**», kateremu načeluje grofica **Zichy-Pallavicini**, ki je zastopala madžarsko ženstvo na mednarodnem ženskem kongresu v Rimu. V ostalem so tudi Madžarke organizirane v strokovnih ženskih društvih kakor po drugih državah.

«**Narodno razstavo ženskih portretov**» otvorijo prihodnje poletje v Italiji. Tozadevni odbor vabi slikarje in kiparje, naj razstavijo slike in kipe lepih žen. Prireditelji hočejo zopet povzdigniti do veljave lepoto žene; ne lepote v banalnem zmislu besede, temveč ono plemenito lepoto, ki je nekoč navduševala največje duhove Italije ter dala povod nesmrtnim delom njihovim. Razpisane so tri nagrade (L. 10.000, 5.000, 2.000) za one slike oz. kipe, ki bodo umetniško najbolj dovršeni; razen tega je določena premija (umetniški predmet v vrednosti L. 10.000) oni ženi, katero bodo posetniki razstave proglasili za najlepšo.

Bacil sreče. Doktorica **Katarina Davis**, nameščena v uradu za socialno higijeno v New Yorku, je poizkusila — kakor pravi sama — izolirati «bacil sreče». V to svrhu je izpraševala poročene žene, če so srečne v zakonu in kaj je vzrok njih sreči ali nesreči. Tisoč žen je odgovorilo na stavljena vprašanja: 872 sta kratko izjavili, da sta srečni; le malo jih je priznalo, da so več ali manj nesrečne. 20% omenjenih žen je bilo brez otrok, a samo v 4% so rekly, da je pomanjkanje otrok vzrok njih nesreči; v 14% izvira nesreča iz ekonomskih neprilik; neka-

tere so nesrečne radi bolezní po poroki, druge, ker niso pred možitvijo poznale fiziološke strani človeka, ostale radi prejšnjih ljubezenskih doživetij. Vobče je «flirtanje» pred poroko jako razširjeno: od 1000 žen sta devetsto sedemdesetdve ženi priznali ljubimkovanje v samskem stanu. Dr. Davisova ni zado voljna s praktičnim uspehom svojega poizkusa. Uverila se je kljub statistiki, da zavisi sreča od treh činiteljev, t. j.: način, kako pojmuje srečo soprog; način, kako jo pojmuje soproga; stopinja, do katere se strinja obojno pojmovanje.

KUHINJA

Šartelj. (Prvi recept.) Postavi kvas iz 5 dkg droži, mlačnega mleka in moke. Ko vzide, ga deni na 1 kg presejane lepe moke, prideni 10 jajec (bolje je, da ubiješ rumenjake posebej, iz beljakov pa napraviš sneg) 15 dkg sladkorja, 2 žlici ruma in nastrgano lupino ene citrone. Temu prilij $\frac{1}{4}$ l mlačnega mleka, v katerem si raztopila 15 dkg masla in primerno soli. Mleko naj ne bo pretoplo, da se kvas ne prevari. Vse skupaj dobro utepaj s široko kuhalnico; čim bolj je testo utepeno, tem lepše naraste šartelj. Nato vlij testo v dobro namazano in z drobtinami potreseno kozico (model). Vzhaja naj na toplem. Nato ga deni v peč, ki mora biti začetkoma precej razbeljena. Po preteku $\frac{1}{4}$ ure dobi pecivo že barvo, sedaj položi nanj kos papirja; če je peč preveč razbeljena, jo nekoliko prezgrajči. Črez dobro uro je šartelj pečen; zvrni ga na krožnik in potresi z drobno stolčnim sladkorjem. Če se je prijel kozice, ga previdno odlusči z nožem.

(Drugi recept.) Za $\frac{3}{4}$ kg moke vzemi 3 dkg droži, 12 dkg masla, 12 dkg sladkorja, 8 jajec, $\frac{1}{4}$ l mleka, 2 žlici ruma in limonove lupinice. Testo pripravi po prvem navodilu.

(Tretji recept.) Za $\frac{1}{2}$ kg moke vzemi 2 dkg droži, 8 dkg masla, 8 dkg sladkorja, 5 jajec, 1 žlico ruma in $\frac{1}{2}$ citronove lupinice.

Ko je testo narejeno, se mu lahko primeša par dkg očiščenih in opranih rozin.

— a —

Mesni «ptički». Razreži lepo goveje meso na rezine. Pripravi malo preka-jene svinjine, surove šunke, dva listka žajbelja, malo česna in petersilja ter vse skupaj drobno sesekljaj. S to zmesjo namaži rezine. Nato jih zvij in prebodi z zobotrebcom, ki drži rezine zvite in jim da obliko malega ptička. V kozici razbeli mast in zarumeni čebulo. Nato zloži vanjo «ptičke» in istočasno prideni soli, popra ter majarona. Ko se meso zarumeni, ga zalij z vodo kakor golaž, pokrij in kuhaj. Ko je meso že skoraj kuhano, precedi nanje kuhan paradižnik in še

malo pukahaj. Če namreč paradižnik prehitro denemo v meso, postane radi kisline trdo. Nekateri primešajo tej omaki pol časice vina, kar da še prijetnejši okus. Mesni «ptički» se servirajo s polento. Gina.

IZ NAŠE SKRINJE.

Gorenjci. Pod tem naslovom sem se namenila opisati razne šege in navade, ki so ukoreninjene med gorenjskim ljudstvom, ki prebiva v smeri od Št. Vida nad Ljubljano pa tja gori do Kranja in njegove okolice. Pričela bom z Novim letom in potem opisala vse važnejše dneve in praznike v letu, ki se odlikujejo pri Gorenjcih po svojih zanimivih in starodavnih običajih. Istotako pridejo tudi navade pri krstih, ženitovanjih, pogrebih in drugih prilikah. Vsi ti običaji, izmed kojih so nekateri zelo lepi in zanimivi, so last našega naroda, katero je podedoval po svojih dedih, zato je tudi ne bo opustil izlepa. Bilo bi pa škoda, da bi vse to prejel ali slej zapadlo pozabljivosti, kajti ravno v običajih se tako lepo zrcali poštena duša našega priprostega naroda. Sem in tja ima naš Gorenjec še precej vraž, toda tudi te so zanimive, zato jih hočem po možnosti zabeležiti.

Kako lepo je v tem oziru svoj čas opisoval Janez Trdina Dolenjce! In zlasti to poslednje me je napotilo v veliki meri, da tudi jaz, ki sem se rodila in živel med Gorenjci, s skromnimi vrsticami otmem pozabljivosti marsikako lepo šego in navado mojih ožjih rojakov.

Ako bi kdo vedel za kak pristen gorenjski običaj, kateri bi morda meni ne bil znan, prosim, naj ga zapiše (z navedbo dotičnega kraja seveda), objavila bom s hvaležnim srcem, da bo delo popolnejše, kajti te popise nameravam izdati potem naknadno v posebni knjigi.

Manica.

KNJIŽEVNOST

Mladinsko slovstvo. Malo je naših otrok, ki bi ne poznali prekrasne igre «V kraljestvu palčkov», Norček in Anica sta osebi, ki jim neumrljivo živita v spominu. Pred kratkim pa smo dobili II. del tega dela «Kraljica palčkov». (Besedilo J. Ribičiča, glasba M. Kogojca, slike A. Černigoja). Čarobni gozdni prizori, dejanje in nehanje bajnih bitij, življenje in boj človeške duše, ki zaide v legendarni svet: vso ono lepoto, ki veje iz «Kraljestva palčkov», vidimo in občutimo tudi v «Kraljici palčkov». Koliko veselja, radovednosti in občudovanja za mlade čitatelje!

V Ljubljani pa so izšle kot 7. zvezek «Splošne knjižnice» Andersenove

«**Pripovedke**», katere je za slovensko mladino priredila Utva. Ime prevajateljice jamči, da so v zbirki le najlepše pripovedke, podane v dobrem jeziku in pristnem otroškem duhu. Andersenova mladinska dela so prevedena na vse svetovne jezike, milijoni otroških srčec širom sveta se naslajajo ob njih lepoti; danes pa tudi našim malčkom lahko damo v roke ta biser svetovne mladinske literature.

«**Pratika za deco**». Cena navadni izdaji Din. 25.—, luksuzni Din. 30.—. Naroča se v Zvezni tiskarni v Ljubljani in po vseh knjigarnah. — Tudi otroci imajo letos svoj koledar, pratiko. In še kako lepo! Posamezne mesece je krasno in značilno ilustriral Maksim Gaspari; njegov brat Tone pa je napisal besedilo, ki sega s svojo prisrčnostjo v dušo otroka, našega otroka, ter vzbuja v njej vešele in tudi globoke občutke. Kot pratika ima navidez le enoletno vrednost, toda nje lepa vsebina in še lepša oprema ji daje trajno veljavo v zbirki dečjih knjig.

«**Marija Liza**» je naslov knjige, ki jo je spisala naša sotrudnica Adela Milčičnovičeva. Odlomek globokega duševnega življenja: zgodba plemenite žene, živeče u umetniških krogih, pozneje pri pacientih v sanatoriju. Njena duša neprestano išče v življenju užitkov, katerih vsebina pa je osrečevanje drugih potom globokega razumevanja, ljubezni in požrtvovalnosti. Krasno delo! Ker je pisano v lahko umljivem hrvatskem jeziku, ga priporočamo posebno onim, ki se žele seznaniti s srbohrvaščino, obenem pa lirepene tudi po lepem umetniškem užitku.

Cena L. 3.—, s poštino L. 3,50. Dobi se pri upravi «Ž. Sv.», Casella postale 384.

Ivan Zorec Pomenki. Dobi se v založbi Učiteljske knjigarne v Ljubljani. Strani 183. Cena 11 din. — To je prva zbirka Zorčevih povesti. Zajete so iz naše zemlje in naših ljudi, posebno živijo v njih Dolenjci in njihovo gričevje. Tu je Zorec močan. Pozna se mu, da je Dolenjec tudi po duši. Povesti iz mestnega okvirja so se mu manj posrečile.

V vseh je časih, poleg nežnosti, precej robotosti, ki omadežuje ime leposlovje. Jezik je lep, pristen in jedrnat. To je pa redkost. Zato gre Zorc u tem pogledu tem večja pohvala.

M. K.

RAZGOVORI

Odgovori:

1. Prilesnikova: Rjaste lise v perilu namakaj v vročem limonovem soku in izperi potem v čisti mehki vodi. Prav dobro sredstvo je tudi sledeče: Zavri limonovega soka in finega namiznega olja, vsakega polovico. Pomoči suh rjast madež v to tekočino in rja izgine takoj, ali napolni pločevinasto posodico s skoraj vrelo vodo, pritični rjasto mokro perilo ob vnanjo stran posodice in drgni madeže s koscem ščavne soli. Vsi madeži izginejo. Izperi perilo hitro v topli vodi, ker ščavna sol razjeda niti.

2. Ana J.: Ostanke svčc lahko uporabite pri likanju. Poškrobilno (štirkano) perilo se prav lepo lika, ako narežemo nekoliko stearina (t. j. sveče) v vroč škrob.

M. Z.

3. Ana M.: Sadje vsebuje mnogo kislin in soli, ki so potrebne človeškemu organizmu. Poleg tega je v sadju 5 do 20% sladkorja, kar še poveča njega hranilno vrednost. Sadni sladkor je hitro prebaven kakor tudi čebelni med. Otrokom je bolj potrebno sadje nego meso. Zdravniki priporočajo, naj otrok je surovo neolupljeno sadje, seveda dovolj oprano in obrisano. Olupki so težje prebavni, pa se zato želodec in črevesce bolj okrepí in utrdi. Slabim želodčkom bolj prija jabolka in hruške nego slive in grozdje. Če pa otroka boli želodček, mu dajaj le kuhano sadje. Vsekakor pa je zdravim in slabotnim telescem sadje prepotrebno. Že polletnemu otroku priporočajo zdravniki, naj sesa in liže surovo jabolko ali pomarančo.

B.

P o p r a v e k: V zadnji šte v. «Ž. Sv.» na str. 261. v 18. vrsti desne kolone je popraviti: pokazali namesto pokazale! (Ured.)

V tem trenutku smo doznale tužno vest, da je 25. novembra t. l. umrl v Jugoslaviji JOSIP STRITAR, kulturni učitelj slovenskega naroda, mojster njegove pesmi, preporoditelj njegove književnosti.

Radi zaključka lista ne moremo danes izpregovoriti daljše nagrobne besede.

„V delih svojih živel sam boš večno!“

Poštnina plačana v gotovini!

K. SUSIČ — TRST

Via Roiano 2 (poleg cerkve)

priporoča

trgovino z raznim manifikturnim blagom.

Velika izbira vseh potrebščin za šivilje in krojače.

Točna postrežba. Cene nizke.

FRANC NAROBÉ

Trst, Via Commerciale št. 3

priporoča slavnemu občinstvu v mestu in na deželi svojo dobro založeno

trgovino z jestvinami

in s kolonijalnimi blagom. Konkurenčne cene. Točna postrežba. Na željo se pošilja b ago tržaškim odjemalcem franko na dom.

ZALOGA POHIŠTVA

ANTON BREŠČAK

== GORICA ==

Via Carducci 14 (prej Gosposka ulica)

Doma, kar manjka, pregleda naj vsak,
Vse naj napiše si pri dnevni luči,
Omare, mize, stole posteljak,
In vse kaj rabi sploh v domači kući,
Kar manjka, fo mu preskrbi BREŠČAK,
Štirinajst številka, ulica Giosuè Carducci.

Zobotehnični :: ::: Ambulatorij

TRST

Via Sette Fontane št. 6, I. nad.

Odprt vsak dan od 9—13
in od 15—19.

Izvršujejo se hitro in točno vsa dela z zlatom kakor tudi zobnice s kavčukom

Slovenem 10% popusta, kakor tudi plačilo na obroke.

DELO ZAJAMČENO.

KNJIGARNA - PAPIRNICARNA - KNJIGOVEZNIČARNA

J. ŠTOKA TRST

VIA MILANO ŠTEV. 37

ima v zalogi na debelo in drobno vse pisarniške potrebščine za šole, občinske, župne in odvetniške urade, kakor tudi vsakovrstne slovenske knjige, muzikalije, molitvenike itd. — Izvršuje vsakovrstna knjigovezniška dela.

Izvršuje vsakovrstne pečate in tiskovine.

P. n. sodnijam naznanja, da sprejema in izvršuje vezanje zemlje-knjižnih in bančnih knjig tudi v urad. prostorih v mestu in tudi na deželi.

NEPREKOSLJIVO JE
MILO GODINA

**KATERO IZDELUJE DOBROZNANA
DOMAČA TVRDKA**

J. S. GODINA
V TRSTU

VIA DELLO SCOGLIO 316 — TELEFON 18 - 78

POZOR!

Okraski za rakve, pajčolanasta pokrivala, obleke in čevlji za mrtvece. Zaloge na debelo po zmernih cenah pri podjetju

A. KUNZE - Trst, Ugo Foscolo 15

Velika zaloga vina, žganja in likerjev

Jakob Perhauč

ustanovljena leta 1878

Trst, via Xidias 6, Telef. 2-36

Vedno v zalogi in po cenah izven vsake konkurence: pristen istrski tropinovec, kraški brinjevec, in kranjski slivovec. — Lastni izdelki: šumeča vina, šampanjec, šumeči istrski retošk, Lacrima Cristi in druga. — Specialiteta: Jajčji konjak in Crema marsala ter raznovrstni likerji.

ZDRAVNIK

Dr. FR. JAKONČIČ

SPREJEMA

V GORICI, VIA CARDUCCI 6

OD 9.—11, IN OD 3.—4.